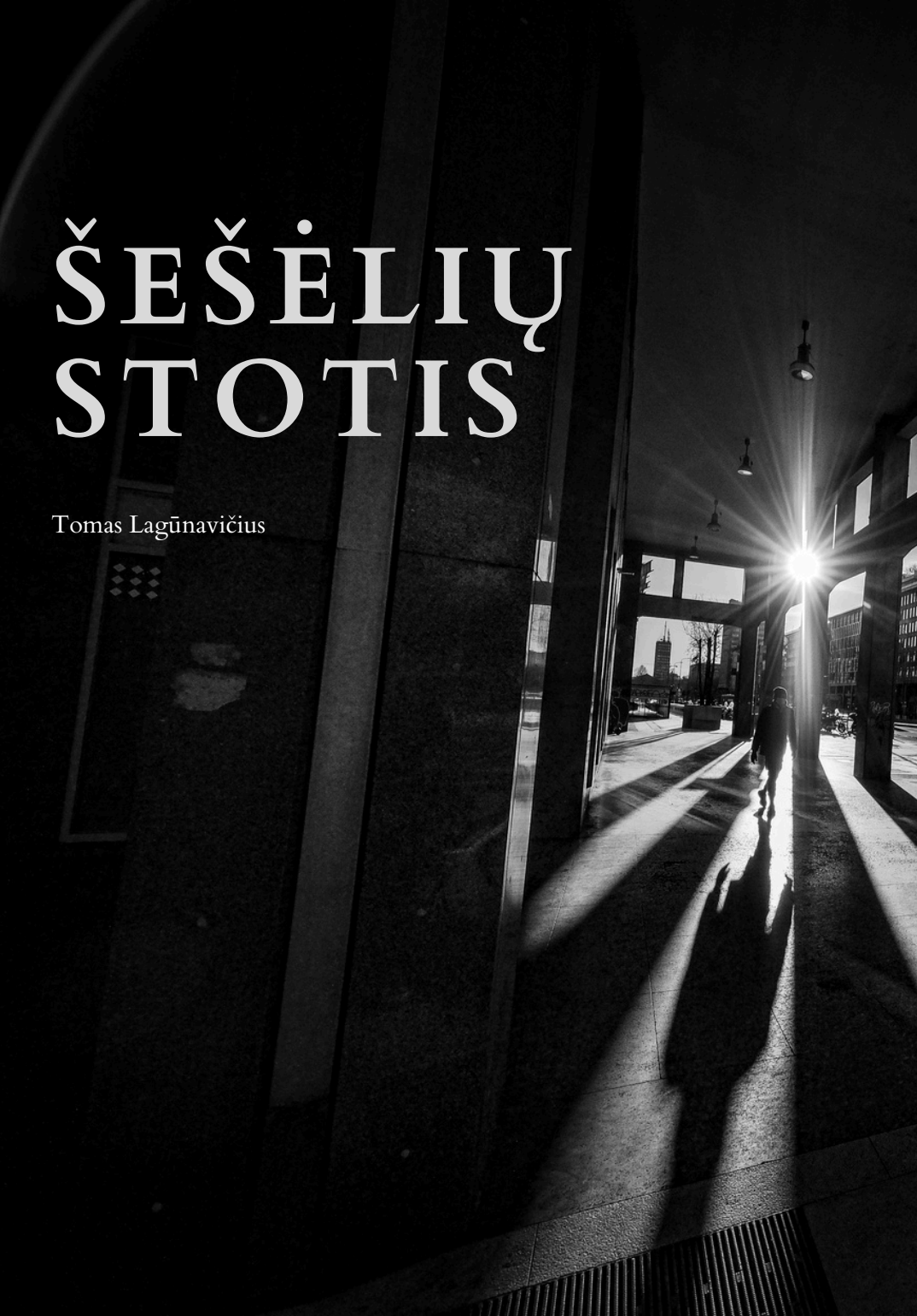

ŠEŠĖLIŲ STOTIS

Tomas Lagūnavičius

Šešėlių stotis

Knygos autorius Tomas Lagūnavičius

ISBN 978-609-8371-10-9

2026

Turiny

Pratarmė	6
1 skyrius. Stotis, kurios neturėjo būti	7
2 skyrius. Balsas iš keturių mėnesių	12
3 skyrius. Žmogus, kuris dingo du kartus	20
4 skyrius. Nuotrauka	29
5 skyrius. Raudonas aplankas	39
6 skyrius. Laikas, kuris atsidaro	45
7 skyrius. Perrašymas	53
8 skyrius. Po 01:17	59
9 skyrius. Signalo vieta	66
10 skyrius. Tai, kas lieka	74
11 skyrius. Kai 01:17 grįžta	84
12 skyrius. Uždarymo klaida	93
Pabaiga	102

Pratarmė

Šis romanas atsiranda iš įtampos tarp to, kas laikoma tikrove, ir to, kas tikrovėje nuolat slysta už apibrėžimų ribos. Jame nagrinėjama ne tiek istorija, kiek jos galimybė: kaip pasakojimas gimsta iš trūkinėjančių prisiminimų, iš pasikartojančių ženklų ir iš tų momentų, kuriuose laikas nustoja būti linijinis.

Centrinė teksto ašis – vadinamoji „01:17 būsena“ – nėra nei metafora, nei fantastinis elementas tradicinė prasme. Tai labiau struktūrinis principas, atskleidžiantis, kad bet kuris bandymas fiksuoti realybę neišvengiamai sukuria jos alternatyvą. Ši alternatyva, romane įvardijama kaip Šešėlių stotis, funkcionuoja kaip tarpinė erdvė tarp patirties ir jos interpretacijos.

Pasakojimo subjektas – Tomas – nėra psichologinis portretas klasikine romano tradicija. Jis veikiau veikia kaip jautrus registravimo paviršius, į kurį įsirašo trūkinėjantys signalai: radijo balsai, archyviniai fragmentai, neegzistuojančių vietų topografijos. Jo patirtis tampa ne individualia istorija, o percepcijos laboratorija.

Šiuo požiūriu tekstas sąmoningai atsisako aiškos priežasties–pasekmės logikos. Vietoje jos siūloma cirkuliacinė struktūra, kurioje pabaiga ir pradžia yra ne atskiros kategorijos, o vienas kitą perrašantys procesai.

1 skyrius. Stotis, kurios neturėjo būti

Tą vakarą lietus buvo toks smulkus, kad atrodė ne krenta, o kybo ore. Vilniaus senamiesčio stogai skendėjo pilkame prieblandos sluoksnyje, o gatvės žibintų šviesa skleidėsi lyg per matinį stiklą.

Tomas grįžo namo kiek po devintos.

Jis gyveno trečiame aukšte sename name netoli stoties. Butas buvo siauras ir ilgas, su aukštomis lubomis, girgždančiomis grindimis ir langais, kurie žiemą praleisdavo šaltį, o vasarą – triukšmą. Jam patiko tas butas ne todėl, kad būtų buvęs jaukus. Priešingai. Jis buvo šiek tiek nejaukus, ir būtent dėl to Tomas jame jautėsi ramiai.

Jis dirbo vertėju.

Dažniausiai versdavo techninius tekstus: instrukcijas, sutartis, ataskaitas. Darbas nereikalavo daug bendravimo. Kartais ištisas dienas jis neištardavo nė dešimties sakinių.

Jam buvo trisdešimt devyneri.

Prieš ketverius metus išsiskyrė su žmona. Po skyrybų neliko jokios didelės dramos. Jokio konflikto. Jokio išdavystės skandalo.

Tiesiog vieną dieną jie suprato, kad gyvena skirtinguose pasauliuose.

Kartais Tomui atrodydavo, kad būtent tai ir buvo skaudžiausia.

Žmonės dažnai mano, kad santykiai baigiasi dėl kokio nors įvykio. Tačiau kartais jie baigiasi todėl, kad nieko neįvyksta.

Jis pasikabino šlapią palatą prie durų, užvirė vandenį ir įjungė seną plokštelių grotuvą.

Skambėjo džiazas.

Saksofonas lėtai pynė melodiją, kuri priminė naktinį miestą po lietaus. Tomas įsipylė kavos ir atsisėdo prie lango.

Apačioje pravažiavo autobusas.

Tolumoje girdėjosi traukinio signalas.

Jis nežinojo kodėl, bet visada mėgo stotis.

Ne pačias keliones.

Būtent stotis.

Vietas, kuriose žmonės dar nėra ten, kur vyksta, ir jau nebėra ten, iš kur išvyko.

Tarpinės būsenas.

Galbūt todėl, kad pats jautėsi gyvenantis tokioje būsenoje jau daug metų.

Radiją Tomas rado po savaitės.

Tai buvo šeštadienis.

Laisvadieniais jis mėgdavo vaikščioti po sendaikčių turgus. Nieko konkretaus nieieškodavo. Jam patikdavo daiktai, kurių istorijų niekas nebeprisimena.

Tą rytą oras buvo šaltas.

Viename prekystalyje tarp senų fotoaparatus, porcelianinių figūrėlių ir apdulkėjusių knygų stovėjo nedidelis radijo imtuvas.

Medinis korpusas.

Apvali skalė.

Nusitrynę dažai.

Atrodė pagamintas prieš penkiasdešimt ar šešiasdešimt metų.

– Veikia? – paklausė Tomas.

Pardavėjas gužtelėjo pečiais.

– Kartais.

– Kiek?

– Penkiolika eurų.

Tomas nusipirko radiją net nesiderėjęs.

Pats nesuprato kodėl.

Daiktas nebuvo nei ypatingai gražus, nei vertingas.

Tačiau kažkas jame traukė akį.

Galbūt tai buvo rankenėlė.

Gal kvapas.

O gal tiesiog nuojauta.

Praėjo dar trys dienos.
Antradienio naktį Tomas negalėjo užmigti.
Buvo po pirmos.
Jis atsikėlė, nuėjo į virtuvę ir pasidarė arbatos.
Grįždamas žvilgtelėjo į radiją.
Jis stovėjo ant lentynos.
Tomas priėjo ir įjungė.
Pasigirdo tylus traškesys.
Paskui šnypštimas.
Tada – muzika.
Sena fortepijono melodija.
Tokia sena, kad atrodė lyg sklindanti ne iš eterio, o iš atminties.
Jis pasuko rankenėlę.
Muzika dingo.
Pasigirdo balsai.
Toliau sukant – vėl triukšmas.
Ir tada...
Moteris.
Jos balsas buvo ramus.
Beveik monotoniškas.
– Dabar viena valanda septyniolika minučių, – pasakė ji.
Tomas pažvelgė į telefoną.
Buvo lygiai viena valanda septyniolika minučių.
– Lietus baigėsi prieš vienuolika minučių.
Jis pažvelgė pro langą.
Iš tiesų.

Lietaus nebebuvo.
Tomas nusišypojo.
Tikriausiai kažkokia vietinė stotis.
Nieko keisto.
Moteris kelias sekundes tylėjo.
Paskui tarė:
– Tomas po trijų minučių numes puodelį.
Jo ranka sustingo.
Jis klausėsi.
– Puodelis nesudužo.
Nes nukris ant kilimo.
Tomas nusijuokė.
Garsiai.
Kvaila.
Kažkoks sutapimas.
Jis pakėlė puodelį.
Ir tuo momentu telefonas suvibravo ant stalo.
Netikėtai.
Tomas krūptelėjo.
Puodelis išslydo.
Nukrito.
Ant kilimo.
Nesudužo.
Kambaryje stojo tylą.

Tokia tyla, kuri atsiranda ne tada, kai nėra garso.
O tada, kai protas dar nesupranta, ką išgirdo.
Po kelių sekundžių moters balsas vėl prabilo.
– Nereikia bijoti.
Tomas pajuto, kaip per nugarą nubėga šaltis.
– Jūs manęs negirdite, – tęsė balsas. – Bet po keturių mėnesių girdėsite.
Radijas sutraškėjo.
Signalas nutrūko.
Liko tik šnypštimas.
Tomas sėdėjo nejudėdamas.
Arbata lėtai skverbėsi į kilimą.
Už lango naktinis traukinys išleido ilgą, duslų signalą.
Kąžkur labai toli sulojo šuo.
Ir pirmą kartą per daugelį metų Tomas pajuto keistą, beveik pamirštą jausmą.
Ne baimę.
Ne smalsumą.
Kąžką tarp jų.
Tarsi kažkas būtų pravėręs duris kambaryje, kuriame jis gyveno visą gyvenimą, bet niekada
nebuvo pastebėjęs, kad tos durys egzistuoja.
Jis nežinojo, kad po keturių mėnesių iš tiesų išgirs tą patį balsą.
Ir kad tuo metu moteris jau bus dingusi.
Be pėdsakų.

2 skyrius. Balsas iš keturių mėnesių

Kitą rytą Tomas pabudo vėliau nei įprastai.

Kelias sekundes gulėjo žiūrėdamas į lubas ir bandė suprasti, kodėl jaučiasi keistai. Paskui prisiminė radiją.

Moteries balsą.

Puodelį.

Žodžius: „Po keturių mėnesių girdėsite.“

Jis atsisėdo lovoje.

Rytinė šviesa buvo blanki. Danguje kabėjo žemi debesys. Ant palangės stovėjo pusiau nudžiūvęs augalas, kurį kažkada padovanojo buvusi žmona. Tomas jau seniai buvo nustojęs rūpintis, kaip jis vadinasi. Augalas vis tiek kažkoku būdu išgyvendavo.

Virtuvėje ant kilimo dar buvo likusi arbatos dėmė.

Tai suteikė viskam nemalonų tikrumo pojūtį.

Žinoma, galėjo būti sutapimas.

Žmonės nuolat prisimena išsipildžiusius sutapimus ir pamiršta tūkstančius neišsipildžiusių.

Jis tai žinojo.

Tačiau kažkas tame balse neleido lengvai visko atmesti.

Ne žodžiai.

Balso tonas.

Lyg moteris būtų kalbėjusi žmogui, kurį pažįsta daugelį metų.

Tą dieną jis dirbo mažai.

Bandė versti dokumentą apie pramoninių siurblių techninę priežiūrą, tačiau nuolat grįždavo prie vakarykščio įvykio.

Apie pietus jis internete pradėjo ieškoti informacijos apie radiją.

Gamintojo pavadinimas buvo beveik nutrintas.

Po valandos paieškų pavyko aptikti panašų modelį.

Pagamintas apie 1962 metus.

Nieko ypatingo.

Jokių istorijų apie paslaptingas transliacijas.

Jokių legendų.

Tik senas radijo imtuvas.

Vakare Tomas vėl jį įjungė.

Traškesys.

Šnypštimas.

Muzika.

Kelios įprastos stotys.

Nieko daugiau.

Jis klausėsi iki antros nakties.

Nieko.

Trečią naktį — taip pat.

Ketvirtą — nieko.

Po savaitės pradėjo galvoti, kad galbūt viską sureikšmino.

Žmogaus protas moka kurti pasakojimus.

Ypač vienišas protas.

Praėjo beveik mėnuo.
Ruduo po truputį slinko į miestą.
Medžių lapai palei Nerį pradėjo gelsti.
Vakare Tomas dažnai vaikščiodavo palei upę.
Jam patiko vandens tekėjimo garsas.
Upės niekada neskuba.
Tačiau visada kažkur nueina.
Vieną sekmadienį jis užsuko į nedidelį knygyną.
Tokį, kuriame lentynos buvo sustatytos per arti viena kitos, o knygos kvėpėjo dulkėmis ir popieriumi.
Naršydamas istorijos skyriuje jis pastebėjo moterį.
Iš pradžių niekuo neišsiskiriančią.
Pilkas paltas.
Tamsūs plaukai.
Maždaug trisdešimt penkerių.
Ji stovėjo prie lango ir vartė seną knygą.
Tomas būtų nuėjęs pro šalį.
Tačiau tada moteris pakėlė galvą.
Jų žvilgsniai susitiko.
Ir ji akimirką atrodė sutrikusi.
Tarsi būtų jį pažinusi.
Paskui greitai nūsuko.
Tomas pajuto keistą dūrį.
Jausmą, kad kažkur ją matė.
Nors buvo tikras, kad niekada anksčiau jos nesutiko.
Po kelių minučių moteris išėjo.
Jis net nespėjo prieiti.

Tą pačią naktį radijas vėl prabilo.
Buvo 1:17.
Lygiai toks pats laikas.
Tomas beveik pašoko iš fotelio.
Pasigirdo tas pats švelnus traškesys.
Ir tada moters balsas.
– Jei klausaisi, vadinasi, viskas vyksta taip, kaip turi vykti.
Tomas sustingo.
– Aš nežinau, ar prisiminsi mane.
Balsas buvo ramus.
Tačiau ši kartą jame girdėjosi nuovargis.
– Tikriausiai neprisiminsi.
Tai normalu.
Nes mes dar nesusitikome.
Tomas pajuto, kaip pagreitėja širdies plakimas.
– Šiandien matei mane knygyne.
Kambaryje pasidarė neįprastai tylu.
Net šaldytuvo užesys atrodė dingęs.
– Tu galvoji, kad tai atsitiktinumas.
Bet ne.

Tai buvo pirmas kartas.
Bent jau tau.
Radijas sutraškėjo.
ada moteris tęsė:
– Kai perskaitysi vardą „Elena Vaitkutė“, niekam apie tai nesakyk.
Pakartojau.
Niekam.
Net jei atrodys svarbu.
Ypač tada.
Tomas paėmė užrašų knygėlę.
Užsirašė vardą.
Elena Vaitkutė.
Rašydamas pastebėjo, kad ranka šiek tiek dreba.
– Jei vis dar manimi netiki, rytoj 18:42 stotyje pamatysi vyrą su geltonu lagaminu.
Jis nukris ant pirmo perono.
Niekas nenukentės.
Bet tu suprasi.
Signalas vėl nutrūko.
Likęs šnypštimas skambėjo tuščiai.
Tarsi po pokalbio būtų išėjęs žmogus.

Kitą dieną Tomas visą popietę praleido kovodamas su savimi.

Nevažiuoti.

Pamiršti.

Grįžti prie normalaus gyvenimo.

Tačiau 18:30 jis jau stovėjo stotyje.

Žmonės skubėjo.

Garsiakalbiai pranešinėjo apie traukinius.

Kažkas valgė bandelę.

Kažkas kalbėjo telefonu.

Pasaulis atrodė visiškai įprastas.

18:41.

Nieko.

18:42.

Iš minios išniro vyras.

Apie penkiasdešimties.

Tamsiu paltu.

Nešinas ryškiai geltonu lagaminu.

Tomui net suspaudė skrandį.

Po kelių sekundžių vyras užkliuvo už laiptelio.

Lagaminas iššlydo.

Žmogus parkrito ant kelių.

Aplink suskubo keleiviai.

Vyras greitai atsistojo.

Niekas nenukentėjo.

Lygiai kaip buvo pasakyta.

Tomas dar kelias minutes stovėjo nejudėdamas.

Tada išgirdo už nugaros balsą.

– Vadinasi, ir jūs tai girdėjote.

Jis atsisuko.

Prie jo stovėjo pagyvenęs vyras.
Plonas.
Žilais plaukais.
Su sena skrybėle.
Nepažįstamasis žiūrėjo tiesiai į Tomą.
– Ką girdėjau? – paklausė Tomas.
Senukas liūdnai šyptelėjo.
– Tą stotį.
Kelias sekundes niekas nekalbėjo.
Tolumoje atvyko traukinys.
Metaliniai ratai sugirgždėjo ant bėgių.
– Jūs ne pirmas, – tyliai tarė senukas.
– Ką turite omenyje?
Vyras pažvelgė į laikrodį.
Tada į žmones aplinkui.
Lyg bijotų, kad kas nors klausosi.
– Jei radijas pradėjo kalbėti, jums liko nedaug laiko.
– Kam?
Senukas neatsakė iš karto.
Jo akys buvo neįprastai pavargusios.
– Surasti Eleną.
Tomas pajuto, kaip nugara nubėga šaltis.
– Jūs žinote tą vardą?
– Taip.
– Kas ji?
Senukas kurį laiką tylėjo.

Paskui pasakė sakinį, kuris Tomui dar ilgai skambės galvoje.

– Žmogus, kuris dingio du kartus.

Ir prieš Tomas spėjant užduoti dar vieną klausimą, senukas pasuko link išėjimo.

Po kelių sekundžių jis jau buvo minioje.

Dar po kelių – visiškai pradingo.

Tarsi jo ten niekada nebūtų buvę.

O Tomas liko stovėti tarp atvykstančių ir išvykstančių traukinių, laikydamas rankoje užrašų knygelę su vardu, kurio niekada anksčiau nebuvo girdėjęs.

Elena Vaitkutė.

Ir pirmą kartą jam kilo mintis, kad galbūt radijas nepasakoja ateities.

Galbūt jis transliuoja kažką daug keistesnio.

3 skyrius. Žmogus, kuris dingo du kartus

Tą naktį Tomas beveik nemiegojo.

Jis gulėjo tamsoje klausydamasis, kaip už lango retkarčiais pravažiuoja automobiliai. Senamiestis po vidurnakčio visada skambėdavo kitaip. Dieną miestas kalba žmonių balsais, o naktį – vamzdžių dūgimu, vėjo gūsiams ir tolimais traukinių signalais.

Apie ketvirtą ryto jis atsikėlė.

Virtuvėje užsivirė kavos.

Ant stalo gulėjo užrašų knygelė.

Joje buvo parašyti du dalykai:

Elena Vaitkutė.

Žmogus, kuris dingo du kartus.

Tomas ilgai žiūrėjo į tuos žodžius.

Kartais užrašytas sakinyš atrodo protingesnis už žmogų, kuris jį parašė.

Šis buvo būtent toks.

Kitą dieną jis pradėjo ieškoti.
Iš pradžių internete.
Rezultatų buvo nedaug.
Keletas socialinių tinklų profilių, kurie atrodė neaktyvūs.
Senas universiteto konferencijos pranešimas.
Dar vienas paminėjimas akademiniam straipsnyje.
Pamažu ėmė ryškėti vaizdas.
Elena Vaitkutė buvo istorikė.
Tyrinėjo miesto atmintį.
Ne architektūrą.
Ne politinę istoriją.
Atmintį.
Kaip miestai prisimena.
Ir kaip pamiršta.
Tomui tas pasirodė keista specializacija.
Bet kuo daugiau skaitė, tuo mažiau keista ji atrodė.
Miestai iš tiesų kažką prisimena.
Nors ne taip, kaip žmonės.
Seni pastatai.
Pavadinimai.
Nutylėtos istorijos.
Vietos, kurių niekas nebeprisimena, bet kurios vis tiek egzistuoja.
Tarsi šešėliai.

Po pietų Tomas nuėjo į universiteto biblioteką.
Ten buvo tylu.
Tyla bibliotekose skiriasi nuo įprastos tylos.
Ji neatsiranda dėl garso stokos.
Ji atsiranda dėl susikaupimo pertekliaus.
Tarsi visi aplink esantys žmonės galvotų taip garsiai, kad nebereikia kalbėti.
Po valandos paieškų jis rado kelis Elenos straipsnius.
Vieno pavadinimas iš karto patraukė dėmesį:
"Neegzistuojančios vietos miesto atmintyje."
Tomas atsisėdo prie lango ir pradėjo skaityti.
Straipsnis buvo keistas.
Net akademiniam tekstui.
Jame buvo kalbama apie vietas, kurios kažkada egzistavo miesto žemėlapiuose, bet vėliau
kažkokiu būdu buvo ištrintos.
Ne fiziškai.
Dokumentuose.
Prisiminimuose.
Liudijimuose.
Kai kurių vietų nebebuvo įmanoma patvirtinti jokiais oficialiais šaltiniais.
Tačiau atsirasdavo žmonių, kurie prisiekdavo ten buvę.
Vienas pavyzdys buvo ypač keistas.
Straipsnyje minima geležinkelio stotis.

Maža priemiestinė stotis.
Pasak kelių liudininkų, ji egzistavo dar devintajame dešimtmetyje.
Tačiau oficialiuose archyvuose jos nebuvo.
Jokių nuotraukų.
Jokių dokumentų.
Nieko.
Tik atsiminimai.
Ir tie atsiminimai visiškai nesutapo.
Kai kurie žmonės teigė, kad stotis stovėjo šiaurėje.
Kiti – pietuose.
Kai kurie prisiminė mėlyną pastatą.
Kiti – raudoną.
Vienintelis bendras dalykas buvo pavadinimas.
Šešėlių stotis.
Tomas pajuto, kaip kažkas viduje įsitempia.
Jis nežinojo kodėl.
Bet tas pavadinimas skambėjo pažįstamai.
Ne taip, kaip prisimenamas žodis.
Labiau kaip sapnas, kurį jau buvai sapnavęs.

Straipsnio pabaigoje buvo trumpa autorės pastaba.

Ji buvo parašyta neįprastai asmeniškai.

Beveik neakademiškai.

„Kartais atrodo, kad vietos neišnyksta. Kartais atrodo, kad jos tiesiog pasitraukia iš mūsų pasaulio. O kartais – kad laukia, kol kas nors jas prisimins.“

Tomas perskaitė sakinį tris kartus.

Paskui užvertė straipsnį.

Lango stikle matėsi jo atspindys.

Pavargęs veidas.

Tamsūs ratilai po akimis.

Žmogus, kuris prieš mėnesį rūpinosi tik vertimais ir sąskaitomis.

Dabar jis skaitė straipsnius apie neegzistuojančias stotis ir klausėsi radijo iš nežinomo laiko.

Gyvenimas kartais pasisuka taip tyliai, kad pokytį pastebi tik tada, kai jau nebegali grįžti atgal.

Bibliotekininkė padėjo daugiau medžiagos.
Tarp dokumentų buvo ir laikraščio iškarpa.
Ji buvo penkerių metų senumo.
Nedidelis straipsnis.
Vos keli paragrafai.
Antraštė:
Dingusi mokslininkė vis dar nerasta.
Tomui sutriko kvėpavimas.
Jis pradėjo skaityti.
Straipsnyje rašoma, kad istorikė Elena Vaitkutė dingo be pėdsakų.
Išėjo iš savo buto.
Niekada negrįžo.
Nebuvo nei nusikaltimo požymių, nei liudininkų.
Telefonas rastas namuose.
Dokumentai taip pat.
Tarsi žmogus būtų išėjęs pasivaikščioti ir ištirpęs ore.
Tyrimas buvo nutrauktas po metų.
Byla liko neišspręsta.
Tomas perskaitė straipsnį dar kartą.
Paskui trečią.
Ir tada pastebėjo kažką keisto.
Nuotrauką.
Nespalvotą.
Prastos kokybės.
Tačiau pakankamai aiškią.
Tai buvo ta pati moteris.
Moteris iš knygyno.
Jis buvo visiškai tuo tikras.

Vakare grįždamas namo Tomas jautėsi lyg vaikščiotų sapne.
Lietus vėl pradėjo lynoti.
Garvių žibintai mirgėjo drėgname ore.
Namuose jis net neįjungė šviesos.
Tik atsisėdo prie radijo.
Laukė.
Laikrodis rodė 1:14.
1:15.
1:16.
1:17.
Radijas sutraškėjo.
Tarsi būtų laukęs kartu su juo.
Pasigirdo tas pats balsas.
Šį kartą silpnesnis.
Lyg sklindantis iš labai toli.
– Tu radai straipsnį.
Tomas užsimerkė.
Jis jau nebeabejojo, kad balsas kažkokiu būdu žino, ką daro.
– Tai gerai.
Labai gerai.
Trumpa pauzė.
Kažkur fone girdėjosi vėjas.
Arba jūra.
Buvo sunku suprasti.
– Klausyk atidžiai.
Neturi daug laiko.
– Kas tu? – tyliai paklausė Tomas, nors žinojo, kad jį negirdi.
Arba bent jau neturėtų girdėti.

Tada įvyko kažkas naujo.
Moteris atsakė.
– Žinau, kad klausai, kas aš.
Tomui sustojo kvėpavimas.
– Tai pirmas kartas, kai mums pavyko taip toli nueiti.
Kambarys staiga pasirodė per mažas.
– Anksčiau visada suklysdavome.
Visada.
Žodis anksčiau nuskambėjo neįprastai.
Tarsi kalbėtų apie daugybę gyvenimų.
Ar daugybę bandymų.
– Šį kartą turi rasti stotį anksčiau nei ji atsivers.
Radijas trumpam sušnypštė.
– Jei atsivers pirma...
Balsas nutrūko.
Sugrįžo.
– ...manęs nebeliks.
Tomui per nugarą nubėgo šaltis.
– O jei manęs nebeliks, tavęs ten niekas neišves.
Staiga pasigirdo stiprus trukdžių garsas.
Tarsi kažkas bandytų užgožti signalą.
Tada moteris labai tyliai pasakė:
– Pažiūrėk po grindimis.
Signalas dingo.
Visiškai.
Liko tik šnypštimas.

Tomas ilgai sėdėjo nejudėdamas.

Po grindimis.

Ką tai turėjo reikšti?

Po kuriomis grindimis?

Jo buto?

Bibliotekos?

Knygyno?

Jis jau buvo pasiruošęs atmesti šią užuominą kaip beprasmę.

Tačiau tada prisiminė kažką.

Kai įsikraustė į šį butą prieš aštuonerius metus, šeiminingė buvo užsiminusi apie seną daiktą.

Paliktą ankstesnio gyventojų.

Daiktą, kurio niekas taip ir neišėmė.

Nes buvo paslėptas po grindlentėmis.

Tuo metu Tomas nesusidomėjo.

Dabar staiga prisiminė kiekvieną pokalbio detalę.

Lyg kažkas būtų nuvalęs dulkes nuo senos nuotraukos.

Jis atsistojo.

Paėmė žibintuvėlį.

Ir pirmą kartą nuo atsikraustymo priklausė prie seniausios grindų vietos svetainės kampe.

Ten, kur mediena buvo šiek tiek tamsesnė.

Šiek tiek nusidėvėjusi.

Šiek tiek kitokia.

Po kelių minučių paieškų jis aptiko siaurą plyšį.

Po dar kelių — paslėptą metalinį žiedą.

Širdis plakė taip garsiai, kad beveik negirdėjo lietaus už lango.

Tomas suėmė žiedą.

Ir pakėlė lentą.

Po ja buvo nedidelė ertmė.

O ertmėje gulėjo vienintelis daiktas.

Sena juoda nuotrauka.

Jos kampe kažkieno ranka buvo užrašyti trys žodžiai:

Paskutinis traukinys atvyksta 01:17.

Ir nuotraukoje, nors vaizdas buvo išblukęs, aiškiai matėsi stoties pastatas, kurio nebuvo nė viename oficialiame miesto žemėlapyje.

Šešėlių stotis.

4 skyrius. Nuotrauka

Nuotrauka buvo mažesnė, nei Tomas tikėjosi.
Maždaug delno dydžio.
Juodai balta.
Kampai nudilę.
Popierius pageltęs taip, lyg būtų praleidęs dešimtmečius kažkur tarp dulkių ir tylos.
Jis padėjo ją ant stalo po lempa.
Kelias minutes tiesiog žiūrėjo.
Nuotraukoje matėsi nedidelė stotis.
Vieno aukšto pastatas.
Smailus stogas.
Du suoliukai.
Laikrodis.
Ir žmonės.
Tiksliau, jų siluetai.
Veidai buvo pernelyg neryškūs, kad būtų galima ką nors atpažinti.
Tačiau vienas dalykas iš karto patraukė dėmesį.
Laikrodis rodė 1:17.
Lygiai tą laiką.
Visada tą laiką.
Tomas atsargiai apvertė nuotrauką.
Kitoje pusėje buvo dar vienas užrašas.
Labai smulkia rašysena.
Beveik nematomas.
Jam teko pasinaudoti telefono žibintuvėliu.
Galiausiai perskaitė:
„Jeigu radai šią nuotrauką, vadinasi, radijas jau kalba.
Nedaryk tos pačios klaidos kaip aš.“
Parašo nebuvo.
Tik viena raidė.
E.

Tą naktį Tomas neužmigo visai.
Iki aušros jis sėdėjo prie lango.
Kartais žiūrėjo į nuotrauką.
Kartais į radiją.
Kartais į miestą.
Atrodė, kad visi šie daiktai priklauso tam pačiam pasakojimui, kurio jis dar nesupranta.
Keisčiausia buvo tai, kad jis nejautė panikos.
Žmogus turėtų jausti paniką.
Ar bent jau stiprią baimę.
Tačiau vietoje jos buvo kažkas kito.
Tarsi seniai pamirštas smalsumas.
Jausmas, kurį vaikystėje sukeldavo užrakintos durys.
Arba nepažymėtas takas miške.

Kitą rytą Tomas nusprendė padaryti tai, ko iki šiol vengė.
Aplankyti ankstesnio buto gyventojų pėdsakus.
Tam prirėkė pusės dienos.
Namo administratorius prisiminė tik pavardę.
Matas Žalys.
Gyveno čia prieš dvylika metų.
Vienas.
Dirbo kažką su geležinkeliais.
Po to išsikraustė.
Arba dingio.
Administratorius tiksliai neprisiminė.
– Kaip tai dingio?
– Na... – vyras sutriko. – Keista istorija. Tiesą sakant, nežinau.
– Policija?
– Buvo kažkoks tyrimas.
Bet seniai.
Tomas pajuto nemalonų jausmą.
Antra dingimo istorija per dvi dienas.
Pirmiausia Elena.
Dabar šis vyras.
Ir abu kažkaip susiję su stotimis.

Vakare jis nuėjo į miesto archyvą.
Tai buvo viena tų vietų, kur laikas juda lėčiau nei kitur.
Koridoriai.
Dulkės.
Tylūs žingsniai.
Pagyvenusi archyvarė padėjo rasti senų laikraščių įrašus.
Po poros valandų Tomas aptiko trumpą straipsnį.
Dvylikos metų senumo.
Vos keli sakiniai.
Jame buvo rašoma apie geležinkelių inžinierių Matą Žalį.
Žmogus dingo be pėdsakų.
Paskutinį kartą matytas Vilniaus geležinkelio stotyje.
Laikas buvo nurodytas labai tiksliai.
01:17.
Tomas pajuto, kaip rankose sudrėko popierius.
Jis vėl pažvelgė į laiką.
Vėl.
1:17.
Tas pats skaičius.
Tas pats momentas.
Lyg kažkas nuolat suktųsi ratu.

Kai grįžo namo, jo laukė staigmena.
Po durimis buvo pakištas vokas.
Be adreso.
Be pašto ženkle.
Be siuntėjo.
Tiesiog baltas vokas.
Jo vardas parašytas ranka.
Tomui.
Kelias sekundes jis stovėjo koridoriuje.
Paskui atidarė.
Viduje buvo vienas lapas.
Vienintelė eilutė.
Nustok ieškoti Šešėlių stories.
Nieko daugiau.
Jokio parašo.
Jokio paaiškinimo.
Tik sakinyš.
Trumpas ir šaltas.
Kaip įspėjimas.
Arba grasinimas.

Tą vakarą Tomas pirmą kartą pajuto tikrą nerimą.
Ne dėl radijo.
Ne dėl stoties.
Dėl kažko daug paprastesnio.
Kažkas žinojo, ką jis daro.
Kažkas stebėjo.
Ir tas kažkas nenorėjo, kad jis tęstų.
Jis užrakino duris.
Patikrino langus.
Net pats iš savęs pasijuokė.
Tačiau nerimas nedingo.

Likus kelioms minutėms iki 1:17, jis jau sėdėjo prie radijo.

Šį kartą pasiruošęs.

Šalia gulėjo užrašų knygelė.

Rašiklis.

Nuotrauka.

Vokas.

Laikrodis rodė 1:16.

Tada —

šviesa kambaryje trumpam sumirgėjo.

Lyg būtų kritusi įtampa.

Radijas įsijungė pats.

Tomas net nepalietė jungiklio.

Pasigirdo triukšmas.

Stipresnis nei anksčiau.

Tada balsas.

Tačiau ne Elenos.

Vyro.

Gilokas.

Prislopintas.

Tarsi kalbėtų iš tunelio.

– Jeigu girdi mane, vadinasi, ji padarė tą pačią klaidą.

Tomas sustingo.

– Neklausyk jos.

Triukšmas sustiprėjo.

– Ji mano, kad stotis yra kelias atgal.
Bet taip nėra.
Tai tik durys.
Po kelių sekundžių balsas tęsė.
– Aš esu Matas.
Tomui per kūną nubėgo šaltis.
Matas Žalys.
Ankstesnis gyventojas.
– Jei nori išgyventi, niekada nelauk paskutinio traukinio.
Niekada.
Signalas pradėjo byrėti.
Žodžiai skendo triukšme.
– Kai laikrodis sustos...
...nežiūrėk...
...į žmogų ant...
Traškesys.
Tyla.
Ir tada visiškai netikėtai pasigirdo Elenos balsas.
Staigus.
Nervingas.

Pirmą kartą nebe ramus.
– Neklausyk jo!
Po kambario sienas nubėgo elektros traškesys.
– Tomas, klausyk manęs.
Matas meluoja.
– Elena, tu nežinai—
Vyro balsas įsiterpė.
– Ji jau ten pasiliko per ilgai.
– Užsičiaupk! – sušuko Elena.
Tomas net krūptelėjo.
Iki šiol ji visada kalbėdavo tyliai.
Dabar balse skambėjo baimė.
Tikra baimė.
– Tomas, archyve yra dar vienas dokumentas.
Jie jo nerado.
Po 1986 metų planu.
Raudoname aplanke.
Surask jį.
Būtinai.
– Nedaryk to! – sugrįžo Mato balsas.
– Jei suras žemėlapi, ji galės—
Staigus garsas.
Lyg kažkas būtų nutraukęs laidą.
Tada visiška tyla.
Radijas užgeso.
Kambarys paskendo tamsoje.
Nes kartu dingo ir elektra.

Tomas liko sėdėti nejudėdamas.
Už lango miestas buvo juodas.
Tik keli avariniai žibintai švietė tolumoje.
Rankoje jis vis dar laikė rašiklį.
Užrašų knygelėje paskutiniai žodžiai buvo parašyti skubotai:
1986 metų planas.
Raudonas aplankas.
Kelias sekundes jis klausėsi tylos.
Tada pastebėjo kažką, ko anksčiau nebuvo.
Ant stalo.
Šalia nuotraukos.
Gulėjo mažas metalinis raktas.
Senas.
Aprūdijęs.
Jis buvo visiškai tikras.
Prieš minutę jo ten nebuvo.
Ir pirmą kartą nuo visos istorijos pradžios Tomas nebežinojo, kuris variantas baisesnis:
arba kažkas įėjo į jo butą nepastebėtas,
arba raktas atkeliavo tuo pačiu keliu kaip ir balsai.

5 skyrius. Raudonas aplankas

Raktas gulėjo ant stalo taip ramiai, lyg visą laiką ten būtų priklausęs.

Tomas kelias minutes jo nelietė.

Ne dėl baimės.

Daugiau dėl to keisto pojūčio, kad bet koks veiksmas dabar turi pasekmes, kurių neįmanoma atšaukti.

Už lango Vilnius buvo visiškai tamsus.

Net įprasti naktiniai garsai atrodė prislopinti, tarsi miestas klausytųsi kartu su juo.

Galiausiai jis paėmė raktą.

Metalas buvo šaltas, bet neįprastai „švarus“, lyg ką tik nuvalytas nuo laiko.

Jis nebuvo panašus į buto, laiptinės ar kokio nors spynos raktą, kurį jis atpažintų.

Per daug paprastas.

Per daug universalus.

Tarsi skirtas ne vienai konkrečiai durų vietai, o kažkam platesniam.

Kažkam, kas dar nėra iki galo apibrėžta.

Tomas padėjo jį šalia nuotraukos.

Ir tik tada pastebėjo smulkmeną, kurios anksčiau nepastebėjo.

Nuotraukos apačioje, po Šešėlių stoties peronu, buvo labai blanki linija.

Ne šešėlis.

Ne įbrėžimas.

Labiau kaip uždengtas užrašas.

Jis prisimerkė.

Ir suprato, kad tai ne dekoracija.

Tai tekstas.

Ištrintas, bet ne visiškai.

Liko tik fragmentai:

“...planas... 1986... prieiga... po...”

Tomas nusikeikė tyliai.

Tai nebuvo atsitiktinis radinys.

Tai buvo dokumentas.

Ir kažkas bandė jį ištrinti.

Kitą rytą jis vėl nuėjo į archyvą.
Šį kartą ne kaip smalsus lankytojas, o kaip žmogus, kuris jau turi kryptį.
Raudonas aplankas.
1986 metų planas.
Vien šie žodžiai archyvarės veide sukėlė vos pastebimą įtampą.
– Tokie dokumentai paprastai nėra išduodami be leidimo, – pasakė ji.
– Aš turiu teisę juos peržiūrėti.
Tai buvo melas.
Bet jis skambėjo pakankamai įtikinamai.
Po kelių skambučių ir ilgų žvilgsnių ji galiausiai atsiduso.
– Gerai. Bet tik vietoje.
Ji nuvedė jį į atskirą kambarį.
Be langų.
Su vienu stalu.
Ir padėjo priešais storą, kiek apsitrynusį segtuvą.
Raudoną.

Tomas atsargiai jį atvėrė.
Pirmieji puslapiai buvo niekuo neišsiskiriantys.
Geležinkelio schemos.
Techniniai brėžiniai.
Infrastruktūros planai.
Įprasta biurokratija.
Tačiau kuo toliau jis vartė, tuo labiau dokumentas keitėsi.
Linijos pradėjo nesutapti su jokiais žinomais miesto žemėlapiais.
Kai kurios atkarpos buvo pažymėtos kaip „laikiniai nenaudojamos“.
Kitos – „nepatvirtintos“.
Ir tada jis tai pamatė.
Mažą, beveik paslėptą schemą lapo kampe.
Stotis.
Be pavadinimo.
Pažymėta tik simboliu.
Ir šalia – užrašas:
01:17 prieigos langas.
Tomas sustingo.
Tai nebuvo poezija.
Ne metafora.
Tai buvo techninis terminas.
Lyg kažkas būtų aprašęs laiką kaip infrastruktūrą.
Kaip duris, kurios atsidaro ne erdvėje, o minute.

– Ar tai viskas? – paklausė archyvarė.
Tomas kelias sekundes delsė.
Tada pamatė dar vieną lapą, išpraustą tarp segtuvo viršelių.
Be jokios registracijos.
Be numeracijos.
Jis atsargiai jį ištraukė.
Tai buvo ranka rašytas pranešimas.
Labai trumpas.
„Jei šis planas buvo peržiūrėtas, procesas jau prasidėjo.
Toliau archyvas nebeturi reikšmės.“
Tomas pajuto, kaip sausėja gerklė.
– Kas tai parašė? – paklausė jis.
Archyvarė susiraukė.
– Tokių dalykų čia neturi būti.
Ji paėmė lapą, ilgai jį žiūrėjo.
Ir tyliai tarė:
– Tai ne archyvinis dokumentas.
– Tai įspėjimas.

Išeidamas iš archyvo Tomas suprato vieną dalyką.
Kažkas šią sistemą ne tik tyrinėjo.
Kažkas ją valdė.
Ir dar svarbiau — kažkas žinojo, kada jis ją palies.

Vakare, grįžęs namo, jis rado dar vieną ženklą.
Duryš buvo užrakintos.
Tačiau viduje kažkas buvo pasikeitę.
Nuotrauka buvo perkelta.
Raktas – taip pat.
Ir ant stalo gulėjo naujas lapelis.
Šį kartą ne įspėjimas.
Ne grasinimas.
Tik koordinatės.
Ir laikas.
01:17
Po juo – vienas sakinyš:
„Stotis neateina pas tave.
Tu turi nueiti iki jos.“
Tomas ilgai žiūrėjo į tuos žodžius.
Tada suprato, kad daugiau nebegali likti nuošalyje.
Ne todėl, kad nori.
O todėl, kad jau per vėlu rinktis.

Naktį jis pasiruošė.
Pasiėmė nuotrauką.
Raktą.
Raudono aplanko kopiją, kurią slapta nufotografavo telefonu.
Ir išėjo į miestą.
Lietus vėl buvo prasidėjęs.
Šį kartą stipresnis.
Gatvės blizgėjo kaip juodas stiklas.
Laikrodis telefone rodė 00:58.
00:59.
01:00.
Kiekviena minutė atrodė vis tylesnė už prieš tai buvusią.
Ir tada, eidamas pro seną perėją netoli geležinkelio, Tomas pirmą kartą pastebėjo tai.
Ne garsą.
Ne vaizdą.
O pojūtį.
Tarsi oras būtų pasikeitęs.
Tarsi miestas trumpam būtų praradęs savo tikrumą.
Ir kažkur po juo — giliai po asfaltu, po bėgiais, po istorija — kažkas pradėjo „atsidaryti“.
Raktas jo kišenėje lengvai suvirpėjo.
Laikrodis priartėjo prie 01:17.
Ir tada viskas sustojo.
Ne pasaulis.
Ne judėjimas.
O pats laikas.
Kaip durys, kurios pagaliau atrakinamos iš abiejų pusių.
Ir Tomas žengė pirmą žingsnį.
Į vietą, kurios nebuvo žemėlapyje.

6 skyrius. Laikas, kuris atsidaro

Pirmas žingsnis niekuo nesiskyrė nuo įprasto.

Tomas net pajuto lengvą absurdą — tiek pasiruošimo, tiek baimės, tiek visų ženklų fone jis tiesiog pastatė koją ant šlapio grindinio.

Ir vis dėlto kažkas pasikeitė.

Ne aplinkoje.

Jame.

Garsai nutilo ne staiga, o tarsi būtų pradėję tolti dar prieš jam tai pastebint. Traukinių švilpimas, tolimi automobiliai, lietus — viskas liko, bet kažkur „kitoje pusėje“.

Lyg miestas būtų tapęs per stora stikline siena.

Jis stovėjo prie geležinkelio viaduko.

Virš jo driekėsi bėgiai.

Po juo — tamsa.

O kažkur tarp jų turėjo būti „01:17“.

Telefonas kišenėje rodė 01:16.

Ir tada ekranas užgeso.

Ne išsikrovė.

Ne išsijungė.

Tiesiog tapo juodas, tarsi laikas jam nebeturėtų leidimo veikti.

Tomas pakėlė galvą.

Bėgiai virš jo trumpam suvirpėjo.

Ne fiziškai.

Labiau kaip prisiminimas, kuris bando įgauti formą.

Ir tada jis tai pamatė.

Tarp atramų, kur paprastai nieko nebūna, atsirado laiptai.

Siauri.

Metaliniai.

Vedantys žemyn.

Ten, kur pagal jokią planą neturėjo būti erdvės.

Jis neskubėjo.

Tai buvo svarbu — ne dėl drąsos, o dėl to keisto jausmo, kad skubėjimas čia gali „perplėsti“ pačią vietą.

Kiekvienas žingsnis laiptais žemyn atrodė kaip judėjimas ne erdvėje, o sluoksniuose.

Kažkur viršuje liko Vilnius.

Kažkur apačioje — dar kažkas.

Oras tapo šiltesnis.

Ir kartu sunkesnis, tarsi prisotintas istorijų, kurių niekas nebuvo papasakojęs iki galo.

Galiausiai laiptai baigėsi.

Jis išėjo į platformą.

Ir sustojo.

Šešėlių stotis buvo tylesnė, nei jis įsivaizdavo.

Ne apleista.

Ne sugriuvusi.

Tiesiog... neužbaigta.

Tarsi architektas būtų pradėjęs statyti vietą ir sustojęs vidury minties.

Sienos buvo pilkos, bet ne dėl medžiagos — dėl to, kad spalva čia nebuvo iki galo „apsisprendusi“.

Žibintai degė, tačiau jų šviesa nesiekė visko.

Kai kurios vietos liko neapšviestos ne dėl šešėlio, o dėl to, kad šviesa jų nepriėmė.

Ir laikrodįs.

Jis buvo visur.

Ant sienų.

Ant stulpų.

Ant perono krašto.

Visi rodė tą patį.

01:17.

Bet kai Tomas įsižiūrėjo, suprato, kad jie ne rodo laiką.

Jie jį laiko.

– Tu atėjai.
Balsas buvo už jo.
Ne radijo.
Ne telefono.
Gyvas.
Tomas atsisuko.
Elena stovėjo kelis metrus nuo jo.
Ji atrodė taip pat, kaip knygyne.
Tik dabar jos veidas buvo ne nusteбęs.
O pavargęs.
Toks, kuris jau seniai žino atsakymus, bet vis tiek turi klausti klausimų.
– Tai čia... – Tomas pradėjo, bet nutilo.
Jis nežinojo, kaip užbaigti sakinį.
Elena linktelėjo.
– Taip.
– Šešėlių stotis.
Ji nusišypsojo labai silpnai.
– Žmonės ją taip vadina.
Bet ji turi daug pavadinimų.
Kai kurie jų net neturi žodžių.
Ji priėjo arčiau.
– Tu girdi radiją, nes jis jau prisitaikė prie tavęs.
– Prie manęs?
– Prie tavo sprendimų, kurių dar nepadarei.
Tomas norėjo pasakyti, kad tai absurdiška.
Bet žodžiai neišėjo.
Ne todėl, kad netikėjo.
O todėl, kad aplinka atrodė labiau teisi nei jo logika.

– Matas buvo čia? – paklausė jis.

Elena akimirką nuleido akis.

– Taip.

– Ir jis vis dar čia?

– Ne taip, kaip tu galvoji.

Ji mostelėjo į peroną.

Ten, kur turėjo būti tuščia erdvė, Tomas pamatė siluetus.

Žmones.

Nejudančius.

Tarsi sustingusius tarp išėjimo ir atvykimo.

– Jie visi atėjo tuo pačiu momentu, – tarė Elena. – Kai bandė „pataisyti“ stotį.

– Pataisyti?

Ji linktelėjo.

– Žmonės visada nori sutaisyti tai, ko nesupranta.

Ji priėjo prie vieno laikrodžio.

Palietė jį.

Ir sekundę viskas trumpam suvirpėjo.

– Stotis nėra vieta.

Tai yra klaida laike.

Tomas pajuto, kaip jam darosi sunku kvėpuoti.

– O radijas?

Elena nutilo.

Ilgai.

– Tai ne radijas.

– Tai „grįžtamasis signalas“.

Kai stotis bando pati save prisiminti.

Ji pažvelgė į jį.

– Tu esi pirmas, kuris girdi abi puses.

Tomas pajuto šaltį.

– Abi?

Elena linktelėjo.

– Mano pusę.

Ir Mato.

Tada kažkas pasikeitė.
Perono gale, ten, kur buvo tamsiausia, pasigirdo garsas.
Ne žingsniai.
Ne traukinys.
O lyg popieriaus vartymas.
Tomas instinktyviai atsisuko.
Ir pamatė jį.
Matą.
Jis stovėjo nejudėdamas.
Bet atrodė ne taip, kaip anksčiau.
Jo siluetas buvo tarsi „nutrūkęs“ — lyg vaizdas televizoriuje, kuris praranda signalą.
– Ji tau nepasakė visko, – tarė Matas.
Jo balsas sklido su trukdžiais.
– Nes ji tiki, kad storį galima uždaryti.
Elena sugriežtino žvilgsnį.
– Tu nori ją palikti atvirą.
– Aš noriu ištrinti ją iš ciklo, – atsakė jis.
Tomas žengė žingsnį atgal.
– Koks ciklas?
Matas pažvelgė į jį.
Ir pirmą kartą jo balse atsirado kažkas panašaus į nuovargį.
– Kas 01:17 kažkas ateina.
Ir kažkas turi likti.
Elena pakėlė balsą:
– Ne „turi“. Tu pasirinkai.

Staiga visas peronas suvirpėjo.
Laikrodžiai pradėjo skambėti.
Ne garsiai.
O sinchroniškai.
Tarsi visa stotis įkvėptų.
Tomas pajuto, kad raktas jo kišenėje įkaista.
Elena sugriebė jo ranką.
– Dabar turi pasirinkti.
Matas žengė žingsnį arčiau.
– Jei nieko nedarysi, stotis užsidarys.
Ir ji niekada nebegrįš.
Elena papurtė galvą.
– Jei nieko nedarysi, ji niekada nebuvo atidaryta.
Tomas sustingo.
Abi versijos skambėjo kaip tiesa.
Abi — kaip melas.
Ir tada jis suprato baisiausią dalyką:
stotis nebuvo vieta, kurią reikia rasti.
Tai buvo sprendimas, kuris jau buvo priimtas kažkur kitur.
Ir dabar jam buvo duota galimybė jį perrašyti.
Laikrodžiai rodė:
01:17
Ir viskas laukė.

7 skyrius. Perrašymas

ori:17 ne tik pasirodė.

Ji užsilaikė.

Tarsi stotis būtų pamiršusi, kad laikas paprastai juda toliau.

Laikrodžiai perone ne tik rodė minutę — jie ją kartojo, kaip įstrigusi plokštelė, bandanti surasti vietą, kurioje galėtų baigtis muzika.

Tomas stovėjo tarp Elenos ir Mato.

Abi jų pusės traukė jį ne fiziškai, o logika, kuri buvo per daug skirtinga, kad būtų galima pasirinkti vieną.

Elena vis dar laikė jo ranką.

Matas stovėjo per kelis metrus, tarsi signalas, kuris vis silpnėja, bet niekada visiškai neišnyksta.

– Tu negali jų abiejų išlaikyti, – pasakė Matas.

Elena atsakė iš karto:

– Jis neturi rinktis taip, kaip tu siūlai.

Tomas pajuto, kaip raktas kišenėje dar labiau įkaista.

Ne karštis.

Daugiau kaip pulsas.

Tarsi daiktas prisimintų, kam jis priklauso.

– Kas aš čia esu? – tyliai paklausė Tomas.

Jo balsas nuskambėjo keistai svetimai, tarsi jis pats jį girdėtų pirmą kartą.

Elena pažvelgė į jį.

Ilgai.

Per ilgai, kad tai būtų paprastas atsakymas.

– Tu esi klaidos taškas, – pasakė ji.

Matas nusijuokė be humoro.

– Jis yra korekcija.

Tomas papurtė galvą.

– Tai ne atsakymai.

Elena linktelėjo.

– Todėl ir neveikia.

Staiga peronas suvirpėjo.

Ne kaip vibracija.

Kaip struktūra, kuri suprato, kad yra stebima.

Tolumoje, kur nebuvo nei tunelio, nei išėjimo, atsirado traukinys.

Ne atvažiuojantis.

Atsirandantis.

Jo kontūrai buvo neryškūs, tarsi dar neapsisprendę, ar jie turi būti geležis, šviesa, ar prisiminimas.

Laikrodžiai sustojo.

Visi vienu metu.

01:17.

Ir daugiau nieko.

Tyla tapo absoliuti.

– Jis atvyko, – pasakė Matas.
Elena paleido Tomo ranką.
Tai nebuvo emocinis gestas.
Tai buvo procesas.
Tarsi kažkas užbaigtų ciklą, kuris ilgai buvo laikomas atviras.
– Ne, – tarė Elena.
– Jis vis dar sprendžia.
Tomas žiūrėjo į traukinį.
Duryš buvo atviros.
Bet viduje nebuvo sėdynių.
Ne buvo vagono struktūros.
Tai buvo tuštuma, apsimetusi transportu.
Tarsi kelias, kuris neturi krypties.
– Jei įeisi, – tarė Matas, – ciklas užsidarys.
– Jei neįeisi, – pridūrė Elena, – jis išsisklaidys.
Tomas lėtai iškvėpė.
– O jūs?
Abu nutilo.
Tai buvo pirmas kartas, kai jie atsakė vienodai tylėdami.

Tomas žengė žingsnį artyn traukinio.

Tada dar vieną.

Kiekvienas žingsnis jautėsi kaip sprendimas, kuris jau seniai priimtas, bet tik dabar tapo matomas.

Elena žengė paskui jį.

– Jei įeisi, tu manęs neprisiminsi.

Matas pasakė:

– Jei neįeisi, tu jos niekada nepažinsi.

Tomas sustojo.

Atsisuko.

– Tai kodėl aš čia?

Elena nusišypsojo liūdnai.

– Nes kažkas turi prisiminti abi versijas.

Staiga traukinys suvirpėjo.

Ne judėjimu.

O laukimu.

Tarsi jis nebebūtų transportas, o klausimas.

Raktas Tomo kišenėje staiga nukrito ant grindų.

Metalas suskambėjo perone.

Ir tą akimirką Tomas pamatė.

Po traukiniu — ne bėgius.

O dar vieną Šešėlių stotį.

Tik mažesnę.

Suglaustą.

Kaip atspindį.

Arba pradžią.

– Dabar, – pasakė Matas.

– Dabar, – pakartojo Elena.

Tomas užsimerkė.

Ir suprato, kad abi tiesos yra teisingos tik tada, kai jų nebandomi suderinti.

Jis atsimerkė.

Ir žengė ne į traukinį.

Ne nuo jo.

O į tarpą tarp jų.

Į vietą, kur sprendimas dar nebuvo užrašytas.

Pasaulis sprogo ne garsiai.

O tyliai.

Kaip laikrodinis, kuris pagaliau nustoja bandyti skaičiuoti laiką.

Elena ištare jo vardą.

Matas ištare tą patį vardą.

Bet tai jau buvo skirtingi vardai.

Ir skirtingi žmonės.

Kai Tomas atsimerkė, jis gulėjo ant šlapio Vilniaus grindinio.
Lietus krito į veidą.
Automobiliai važiavo.
Žmonės ėjo pro šalį.
Viskas buvo įprasta.
Per daug įprasta.
Jis atsisėdo.
Kišenė buvo tuščia.
Jokių raktų.
Jokių nuotraukų.
Jokių užrašų.
Tik vienas dalykas.
Laikrodis telefone rodė:
01:18
Jis pavėlavo.
Arba atvyko per anksti.

Tą naktį Tomas grįžo namo pėsčiomis.
Radijas stovėjo ant lentynos.
Tylus.
Neįjungtas.
Bet kai jis pro jį praėjo, trumpai sušvokštė trukdis.
Vienas vienintelis.
Kaip kvėpavimas.
Ir tada labai tyliai, beveik ne garsiai, pasigirdo moters balsas:
– Tu vis tiek pasirinkai.
Tomas sustojo.
Ir suprato, kad istorija nepasibaigė.
Ji tik pakeitė vietą, kurioje vyksta.

8 skyrius. Po 01:17

Tomas stovėjo prie radijo ilgiau, nei būtų laikęs normalu.
Ne dėl to, kad tikėjosi dar kažką išgirsti.
Labiau dėl to, kad bijojo pajudėti ir taip „užbaigti“ akimirką.
Butas atrodė toks pat kaip visada.
Per daug toks pat.
Net lietaus garsas už lango buvo įprastas, ritmingas, beveik nuobodus.
Tik jo viduje kažkas nebesutapo.
Tarsi dalis dienos būtų likusi kitoje vietoje ir nebegrįžusi.
Radijas nebešvokštė.
Nebetrukdė.
Jis buvo tiesiog daiktas.
Medinis korpusas.
Sena rankenėlė.
Tyli dėžė, kuri niekada nebuvo žadėjusi kalbėti.
Tomas lėtai atsisėdo.
Pabandė prisiminti traukinį.
Šešėlių stotį.
Elena.
Matą.
Bet prisiminimai nebuvo pilni.
Jie atrodė kaip nuotraukos, kurios buvo per daug kartų kopijuotos — ryškumas išblukęs, kraštai susilieję.
Tik vienas dalykas liko aiškus:
01:17 buvo riba.
O 01:18 — pasekmė.

Telefonas ant stalo staiga įsijungė.
Ekranas sužibo be jokio pranešimo.
Be vibracijos.
Be garso.
Tiesiog šviesa.
Tomas į ją ne iš karto reagavo.
Tarsi bijotų, kad dėmesys gali iššaukti kažką daugiau.
Ekrane buvo tik vienas dalykas.
Nuotrauka.
Jis jos nebuvo daręs.
Bent jau ne šioje realybėje.
Nuotraukoje jis stovėjo perone.
Vienas.
O už jo — traukinys, kurio jis nebeprisimena pasirinkęs.
Ir laikrodys viršuje rodė:
01:17
Tomas pajuto, kaip gerklė susitraukia.
Tai buvo ne ateitis.
Ne praeitis.
Tai buvo kažkas, kas vis dar vyksta kitur.

Radijas trumpai sušnypstē.
Vienas kartas.
Tarsi kažkas būtū perbraukęs per eteri pirštu.
Tomas atsistojo.
Šī kartā jis nelaukē 01:17.
Jis tiesiog pasuko rankenēlē.
Ir radijas atsiliepē iš karto.
Be paieškos.
Be trukdžiu.
Tarsi signalas jau būtū laukęs.
Pasigirdo Elena.
Bet jos balsas buvo kitoks.
Ne pavargęs.
Ne ramus.
O... suskilęs.
– Tu grįžai ne visas, – pasakē ji.
Tomas užsimerkē.
– Aš niekur nējau.
Trumpa tylā.
Tada įsiterpē kitas balsas.
Matas.
Bet jis skambėjo arčiau nei anksčiau.
Per arti.
– Jis jau viduje.
Tomas staiga atitraukē radiją.
– Ką tai reiškia?
Elena atsakē:
– Tu nebe stebėtojas.
Tu tapai dalimi.

Šviesa kambaryje sumirksėjo.

Vieną kartą.

Antrą.

Trečią.

Tarsi elektros sistema bandytų apsispręsti, ar šis butas vis dar priklauso tam pačiam pasauliui.

Tomas pažvelgė į sieną.

Ir pamatė tai, ko anksčiau nebuvo.

Silpną laikrodžio atspindį ant tinko.

Be laikrodžio.

Tiesiog laikas, uždėtas ant paviršiaus.

01:17.

Vėl.

Bet ne kaip skaičius.

Kaip ženklas.

Kaip žaizda, kuri atsiveria toje pačioje vietoje.

– Elena, – tyliai pasakė jis.
– Kas vyksta?
Jos balsas sustiprėjo.
Tarsi ji priartėjo.
Arba jis priartėjo prie jos.
– Stotis neišnyko.
Ji persikėlė.
Tomas suspaudė kumščius.
– Kur?
Matas atsakė pirmas:
– Ten, kur ją matai.
Elena pridūrė:
– Ten, kur jos ieškai.
Tomas nusijuokė trumpai, be humoro.
– Tai reiškia niekur.
– Ne, – pasakė Elena.
– Tai reiškia tave.

Tyla.
Šį kartą ji buvo kitokia.
Ne tuščia.
O užpildyta.
Tarsi kažkas būtų atsisėdęs šalia, nors niekas nepasikeitė.
Tomas pajuto, kad jo kvėpavimas lėtėja.
Ne iš ramybės.
Iš supratimo, kuris ateina per vėlai.
Radijas vėl sušvokštė.
Ir pirmą kartą balsas nebuvo nei Elenos, nei Mato.
Tai buvo... jo.
Tiksli jo paties intonacija.
– Tu pasirinkai tarp dviejų versijų, – pasakė radijas.
– Bet abi buvo tas pats ciklas.
Tomas sustingo.
– Kas tu?
Balsas jo paties tonu atsakė:
– Tu.
Tik ne tas, kuris pabudo.
O tas, kuris liko.

Radijas staiga išsijungė.
Be traškesio.
Be signalo nykimo.
Tiesiog nustojo būti gyvas.
Kambarys liko tylus.
Per tylus.
Tomas priėjo prie jo.
Palietė medinį korpusą.
Šaltas.
Įprastas.
Tuščias.
Bet po kelių sekundžių jis pastebėjo mažą įtrūkimą šone.
Ploną liniją.
Kaip plyšį medyje.
Arba įtrūkį realybėje, kuris vis dar plečiasi, bet labai lėtai.
Jis pakėlė radiją.
Ir suprato, kad jis lengvesnis nei anksčiau.
Tarsi kažkas būtų iš jo išimta.
Arba įdėta.
Ant dugno buvo naujas užrašas.
Ne ranka rašytas.
Ne spausdintas.
Labiau įspaustas.
Kaip prisilietimas:
01:17 niekada nesibaigia.
Tomas užmerkė akis.
Ir pirmą kartą nebandė suprasti.
Tik klausėsi.
Nes kažkur labai toli, tarp tylos ir signalo, kažkas vėl pradėjo rinktis laiką.
Ir šį kartą jis nebuvo tik stebėtojas.
Jis buvo vieta, kur tai vyksta.

9 skyrius. Signalų vieta

Tomas nebeatsimena, kada tiksliai atsisėdo.

Tik tai, kad atsisėdo ne todėl, kad pavargo, o todėl, kad stovėti tapo nebeaišku, ką reiškia.

Kambarys buvo toks pat.

Ir vis dėlto jis nebeprisiklausė tam pačiam „toks pat“ apibrėžimui.

Radiją gulėjo ant stalo.

Tylus.

Bet ta tyla jau nebebuvo tuštuma.

Ji labiau priminė laukimą.

Kaip prieš žodį, kuris dar nepasakytas, bet jau egzistuoja gerklėje.

Tomas žiūrėjo į įtrūkimą radijo šone.

Plona linija.

Per daug tiksliai, kad būtų atsitiktinė.

Jis prisiminė Elenos balsą:

Tu tapai dalimi.

Ir Mato:

Jis jau viduje.

Problema buvo ne tai, kad jie kalbėjo apie jį.

Problema buvo tai, kad jie kalbėjo taip, lyg jis visada buvo „tai“, apie ką kalba.

Telefonas vėl sužibo.
Šį kartą be nuotraukos.
Be skambučio.
Tik tekstas.
Vienas sakinytis:
„Jei girdi save, nebeatskirsi, kuris tu esi.“
Tomas užvertė akis.
Ne iš dramatiško gesto.
Iš nuovargio.
Toks nuovargis, kuris nekylo iš miego trūkumo, o iš per daug prasmių.
Jis padėjo telefoną.
Ir tada radijas vėl sušvokštė.
Bet ne garsas buvo svarbus.
Svarbus buvo tai, kad jis sušvokštė tik tada, kai Tomas pažvelgė į jį.
Tarsi reaguotų į dėmesį.
– Tu jau pastebėjai, – pasakė balsas.
Tai nebuvo nei Elena, nei Matas.
Ir net ne tas „Tomas“, kuris kalbėjo anksčiau.
Tai buvo neutralesnis balsas.
Kaip sistema.
– Ką? – tyliai paklausė Tomas.
– Kad stotis nėra vieta, – atsakė balsas.
– Ji yra stebėjimo būseną.
Tomas nusijuokė trumpai.
Be jokio linksmumo.
– Jūs visi taip sakote.
– Nes visi taip ir patiriame.

Radijas trumpai sumirkėjo.

Ne šviesa.

O pojūtis.

Tarsi kambarys būtų trumpam „persijungęs“.

Ir Tomas staiga suprato, kad jis nebegali tiksliai prisiminti, kur yra radijas kambaryje.

Ne geografiškai.

O konceptualiai.

Tarsi daiktas kartais būna ant stalo, kartais — už jo, kartais — visai kitame sluoksnyje.

– Kur Elena? – paklausė jis.

Ilga pauzė.

Tada atsakymas:

– Ji yra funkcija.

– O Matas?

– Tas pats.

Tomas suspaudė smilkinius.

– Jūs nesate žmonės.

– Ne tokie, kokius prisimeni.

Staiga kambario šviesa pasikeitė.
Ne tapo tamsesnė.
Ne šviesesnė.
Tiesiog kitokia.
Tarsi spalvų temperatūra būtų pasikeitusi į atminties režimą.
Ir tada Tomas pamatė kažką, ko anksčiau nebuvo.
Ant sienos.
Silpną siluetą.
Ne šešėlį.
Bet kontūrą.
Moteries.
Elena.
Ji nebuvo „čia“ kaip fizinis kūnas.
Ji buvo čia kaip įrašas erdvėje.
– Tu pradedi matyti, – pasakė ji.
Tomas atsistojo.
– Kas aš?
Elena nutilo.
Šį kartą tylėjimas buvo ilgas.
Ne dėl nežinojimo.
Dėl pasirinkimo, ką pasakyti.
– Tu esi signalas, kuris įgavo formą, – galiausiai pasakė ji.
Tomas papurtė galvą.
– Tai ne atsakymas.
– Tai vienintelis tikslus dalykas, kurį galiu tau duoti.

Radijas sušnypstē.

Matas.

Jo balsas buvo āstresnis.

– Ji meluoja.

Elena atsaķē iķ karto:

– Aķ koreģuoju.

– Tu palaikai klaidā gyvā.

– O tu jā trini.

Tomas pajuto, kaip kambarys tarsi susitraukia.

Ne fiziķķai.

Kaip dēmesio laukas.

– Sustokit, – pasakē jis.

Ir abu nutilo.

Tada įvyko kažkas labai paprasto.
Radijas įsijungė pats.
Ekranas — kurio net neturėjo būti — trumpam sužibo.
Ir Tomas pamatė tai.
Ne tekstą.
Ne vaizdą.
O vietą.
Šešėlių stotį.
Bet ne kaip pastatą.
Kaip struktūrą, persidengiančią su jo butu.
Lyg abu būtų vienas ant kito uždėti, tik skirtingu laiku.
Ir tada balsas, kuris nebepriklausė niekam konkrečiai, pasakė:
– Raktas vis dar egzistuoja.
Tomas sustingo.
– Kur?
Atsakymas buvo paprastas.
Ir todėl blogiausias:
– Ten, kur tu jo neieškai.

Staiga Tomas pajuto kišenę.
Tuščią.
Bet ne visai.
Lyg kažkas būtų ten buvę neseniai.
Arba bus.
Jis žengė žingsnį atgal.
Ir suprato.
Stotis nebuvo vieta po Vilniumi.
Ji nebuvo 01:17 momentas.
Ji buvo persidengimas.
Tarp to, kas prisimenama.
Ir to, kas pamirštama.
Ir jis buvo tas taškas, kuriame abu sutapo.

Elena ištarė tyliai:

– Dabar tu gali pasirinkti kitaip.

Matas atsakė:

– Bet pasirinkimas vis tiek bus tas pats.

Tomas užmerkė akis.

Ir pirmą kartą nebandė suprasti, kas teisinga.

Tik paklausė:

– Jei aš nepasirinksiu?

Ilga tyla.

Tada abu kartu:

– Tada tu jau pasirinkai.

Radijus nutilo.

Ir šį kartą ne kaip įrenginys.

O kaip galimybė.

Tomas stovėjo kambaryje, kuris nebebuvo tik kambarys.

Ir suprato labai paprastą dalyką:

stotis niekada nebuvo apie 01:17.

Ji buvo apie tai, kas lieka, kai 01:17 baigiasi.

Ir kažkur tame likutyje jis dar buvo.

10 skyrius. Tai, kas lieka

Tomas atsisėdo ne todėl, kad norėjo, o todėl, kad stovėjimas prarado prasmę.

Kambarys buvo ramus.

Per ramus.

Tokia ramybė paprastai nebūna natūrali — ji labiau primena sustabdytą procesą, kuris turėjo tęstis, bet buvo priverstinai užlaikytas.

Radijus nebeskleidė jokio garso.

Tačiau tai nebebuvo tylą.

Tai buvo „užbaigtas signalas“.

Tomas tai pajuto iš karto, nors negalėjo paaiškinti kaip.

Tarsi kažkas būtų baigęs sakyti sakinį, bet palikęs jį ore be taško.

Jis atsistojo ir priėjo prie lango.
Vilnius buvo įprastas.
Per daug įprastas, kad būtų tikras.
Automobiliai.
Šviesos.
Lietus, kuris dabar atrodė tik meteorologinis faktas, o ne dalis istorijos.
Jis turėjo jaustis saugiai.
Bet nejautė.
Nes saugumas reikalauja užmaršties, o Tomas dabar jos neturėjo.
Jis prisiminė Šešėlių stotį.
Ne kaip vietą.
Kaip pojūtį.
Tą momentą, kai laikrodžiai nustoja skaičiuoti laiką, bet pasaulis vis tiek juda.

Radijas staiga „atsikvėpė“.
Vienas trumpas garsas.
Ne žodis.
Ne balsas.
Labiau... struktūrinis trūkis.
Tomas neatsisuko iš karto.
Jis jau žinojo, kad jei pažvelgs, kažkas pasikeis.
Bet pažvelgė.
Žinoma, pažvelgė.
Radijas stovėjo ten pat.
Tačiau dabar jo paviršius atrodė kitaip.
Lyg mediena būtų tapusi gilesnė.
Sluoksniuota.
Kaip jei daiktas turėtų vidinį laiką.
Ir tada jis išgirdo Eleną.
Labai arti.
Be trukdžių.
Be radijo tarpininkavimo.
– Tu vis dar čia, – pasakė ji.
Tomas užmerkė akis.
– Kur „čia“?
– Tarp.
Jis nusijuokė trumpai.
Be jokio džiaugsmo.
– Visi taip sako.
– Nes visi ten ir būna.

Mato balsas įsiterpė.

Aštresnis.

Tikslesnis.

– Ji bando stabilizuoti klaidą.

Elena atsakė:

– Aš bandau ją išlaikyti gyvą.

Tomas pakėlė rankas.

– Nustokit.

Ir šį kartą jie pakluso.

Ne todėl, kad norėjo.

O todėl, kad kažkas pasikeitė pačiame jo balse.

Jis nebe prašė.

Jis nustatė ribą.

Staiga kambario grindys suvirpėjo.
Ne judėjimu.
O prisiminimu.
Tomas pažvelgė žemyn.
Ir pamatė plyšį.
Tą pačią liniją, kurią matė radijuje.
Bet dabar ji buvo ne daikte.
O erdvėje.
Plona.
Beveik elegantiška.
Kaip pjūvis, kuris dar tik ruošiasi atsiverti.
– Tai prasideda iš naujo, – pasakė Matas.
– Ne, – atsakė Elena.
– Tai niekada nesibaigė.
Tomas atsiklaupė.
Plyšys buvo šiltas.
Ne fizine prasme.
Labiau kaip prisiminimas, kuris dar nebuvo iki galo išmoktas.

– Kas bus, jei jis visiškai atsivers? – paklausė Tomas.

Tyla.

Ilga.

Pirmas atsakė Matas:

– Tu būsi pašalintas.

Elena:

– Tu būsi perrašytas.

Tomas susiraukė.

– Tai tas pats.

Abu nutilo.

Nes tai buvo tiesa.

Staiga Tomas suprato.

Ne logiškai.

Ne iš pokalbio.

O iš pojūčio.

Stotis niekada nebuvo vieta, į kurią jis pateko.

Tai buvo procesas, kuris jį „perrašinėjo“ kiekvieną kartą, kai jis bandė suprasti.

Ir 01:17 nebuvo laikas.

Tai buvo momentas, kai perrašymas tampa matomas.

Radijas suvirpėjo.

Ir pirmą kartą visi balsai susiliejo.

Elena.

Matas.

Ir tas trečias, kuris kartais skambėdavo kaip jis pats.

Vienu metu:

– Tu gali sustabdyti tai.

Tomas pakėlė akis.

– Kaip?

Tyla.

Ir tada atsakymas, paprastas iki pavojingumo:

– Neprisimindamas.

Kambarys sustingo.

Net oras.

Tomas pajuto, kaip jo mintys tampa sunkesnės.

Tarsi kažkas bandytų jas laikyti vietoje.

– Jei neprisiminsiu... – pradėjo jis.

– Stotis nebeturės formos, – pasakė Elena.

– Bet ir tu nebeturėsi, – pridūrė Matas.

Tai buvo esmė.
Ne pasirinkimas tarp dviejų pasaulių.
O tarp buvimo ir prisiminimo apie buvimą.
Tomas atsistojo.
Plyšys grindyse švytėjo silpnai.
Lyg kvietimas.
Arba perspėjimas.
Jis atsistojo virš jo.
Ir suprato, kad niekas jo nestumia.
Niekas nelaiko.
Jis vis dar gali išeiti.
Arba likti.
Bet abi kryptys jau buvo vienodai realios.

– Jei aš neprisiminsiu, – tyliai pasakė Tomas, – ar jūs vis dar būsite?

Elena atsakė pirmoji:

– Ne taip.

Matas:

– Ne visai.

Tyla.

Ir tada Tomas suprato, kad tai vienintelis sąžiningas atsakymas, kurį jie galėjo duoti.

Jis užsimerkė.

Ir pirmą kartą nuo visos istorijos pradžios nebandė laikyti nieko galvoje.

Ne Elenos.

Ne Mato.

Ne o:17.

Ne stories.

Ne net savęs.

Tiesiog paleido.

Ir kai tai įvyko, plyšys grindyse užsivėrė.

Ne su garsu.

Ne su šviesa.

O su užmarštimi.

Kai Tomas atsimerkė, radijas buvo paprastas daiktas.

Be įtrūkimų.

Be signalo.

Be istorijos.

Lietus už lango tiesiog lijo.

Laikrodis rodė:

01:18

Jis nusišypsojo.

Pirmą kartą per labai ilgą laiką — be priežasties.

Ir išėjo į virtuvę užsiplikyti kavos.

Nežinodamas, kad kažkur, labai toli nuo jo prisiminimų, 01:17 vis dar bando tapti tikra.

Ir kad kai jis vėl išgirs radiją, jis jau nebebus tas, kuris klausėsi pirmą kartą.

Pabaiga... arba ne.

11 skyrius. Kai 01:17 grįžta

Pirmos dienos po to, kai „viskas baigėsi“, visada būna pavojingiausios.

Ne todėl, kad kas nors įvyksta.

O todėl, kad niekas neįvyksta.

Tomas gyveno tą nieką beveik mechaniškai.

Kelėsi.

Dirbo.

Virė kavą.

Vaikščiojo į tą pačią parduotuvę.

Ir vis dėlto kiekvienas veiksmas turėjo mažą vėlavimą — tarsi pasaulis būtų vos per mažą sekundės dalį nebespėjantis su juo.

Radijas stovėjo savo vietoje.

Tylus.

Kartais Tomas praeidavo pro jį ir sustodavo.

Lyg lauktų, kad jis prisimins kažką, ko neturėtų prisiminti.

Bet nieko neįvykdavo.

Jokio šnypštimo.

Jokių balsų.

Tik medis, dulkės ir tylą.

Praėjo savaitė.
Tada dvi.
Tomas pradėjo galvoti, kad galbūt tai buvo liga.
Ne fizinė.
Greičiau suvokimo.
Kažkoks laikinas pasaulio „persidengimas“, kuris dabar pasitraukė.
Kartais jis net nusijuokdavo iš savęs.
Šešėlių stotis.
01:17.
Radijus iš ateities.
Skambėjo beveik juokingai.
Beveik.

Bet vieną naktį jis pabudo.
Ne nuo garso.
Ne nuo sapno.
O nuo jausmo, kad kažkas kambaryje... laukia.
Laikrodis rodė 01:16.
Tomas gulėjo nejudėdamas.
Net kvėpavimas tapo atsargus, tarsi bet koks judesys galėtų „pažadinti“ tai, kas jau buvo pažadinta.
01:16.
01:16.
Ir tada —
šviesa.
Trumpas sumirksėjimas.
Ne elektros gedimas.
Labiau kaip akies mirktelėjimas.
Radijas įsijungė pats.
Tomas nekrūptelėjo.
Tai buvo blogiausia.
Jis jau laukė.
Pasigirdo šnypštimas.
Bet jis buvo kitoks.
Švaresnis.
Be triukšmo.
Lyg signalas būtų ne iš toli.
O iš labai arti.
Ir tada balsas.
Elena.
Bet ne ta Elena.
Šį kartą jos balsas buvo ramus taip, kaip būna ramūs žmonės, kurie jau nebeturi ką prarasti.
– Tu pamiršai per greitai, – pasakė ji.
Tomas atsisėdo lovoje.
– Aš nieko nepamiršau.
Trumpa pauzė.
Ir tada:
– Būtent.

Laikrodīs persōko.

01:17.

Ne perėjimu.

O lyg kažkas būtų jį „pastūmęs“.

Kambarys pasikeitė.

Ne išoriškai.

O struktūriškai.

Tomas tai pajuto kūnu dar prieš protui tai suprantant.

Sienos tapo per daug tylios.

O oras — per daug „sukoncentruotas“.

Tarsi kažkas vėl būtų pradėjęs piešti tą pačią vietą ant viršaus.

Ir tada jis pamatė plyšį.

Ne grindyse.

Ne sienoje.

O ore.

Ploną liniją priešais radiją.

Kaip įtrūkį stiklė, kuris nėra stiklas.

– Tu sakei, kad tai baigėsi, – tarė Matas.

Jo balsas buvo silpnesnis nei anksčiau.

Bet realesnis.

Elena atsakė iš karto:

– Tai baigėsi jam.

Tomas atsistojo.

– Kas vyksta?

Niekas neatsakė iš karto.

Ir būtent tai buvo atsakymas.

Plyšys ore plėtėsi labai lėtai.
Ne kaip sprogoimas.
O kaip prisiminimas, kuris nusprendė nebeslėpti savęs.
Tomas žengė žingsnį atgal.
Radijas suvirpėjo.
Ir staiga iš jo iškrito daiktas.
Mažas.
Metalinis.
Aprūdijęs.
Raktas.
Tomas sustingo.
– Ne, – sušnabždėjo jis.
Raktas nukrito ant grindų ir suskambėjo.
Toks paprastas garsas.
Per daug paprastas tam, kas vyko.

– Tu jo nepaleidai, – pasakė Elena.

– Tu tik uždengei.

Matas pridūrė:

– Užmarštis nėra uždarymas.

Tai tik uždanga.

Tomas atsiklaupė prie rakto.

– Aš neprisimenu stoties.

Jo balsas skambėjo nuoširdžiai.

Ir būtent tai buvo problema.

Nes prisiminimai jau buvo čia.

Tiesiog ne jo viršuje.

Plyšys ore atsivėrė dar šiek tiek.

Ir Tomas vėl tai pamatė.

Ne stotį.

Ne traukinį.

O momentą.

01:17, sustabdytą kaip durų rankeną, kuri laukia pasukimo.

Ir kažkur už jo —

Elena.

Ir Matas.

Ne kaip žmonės.

Kaip sprendimai, kurie niekada nebuvo iki galo išspręsti.

– Tu negali manęs grąžinti, – pasakė Tomas.

Elena atsakė labai tyliai:

– Mes tavęs negrąžiname.

– Tu vis dar ten.

Tomas pakėlė akis.

– Kur?

Ir pirmą kartą atsakymas buvo be metaforų:

– Tarp 01:17 ir 01:18.

Kambarys pradėjo „slysti“.

Ne judėti.

Slysti.

Kaip įrašas, kuris vėl pradeda groti nuo vidurio.

Raktas ant grindų suvirpėjo.

Radijas vėl sušnypštė.

Ir Tomas suprato, kad „pabaiga“, kurią jis patyrė, nebuvo pabaiga.

Tai buvo tik pauzė, kurią jis supainiojo su išjungimu.

– Ką man daryti? – paklausė jis.

Tyla.

Tada Elena:

– Prisiminti.

Matas:

– Pamiršti.

Ir abu kartu:

– Bet šį kartą iki galo.

Plyšys ore atsivėrė visiškai.

Ir iš jo nepasipylė šviesa.

Ne garsas.

O laikas.

Tomas žengė žingsnį artyn.

Ir suprato, kad 01:17 niekada nebuvo įvykis.

Tai buvo vieta, kuri vis dar laukia jo pasirinkimo.

Ir šį kartą jis negalėjo atsibusti kitur.

12 skyrius. Uždarymo klaida

Tomas nebežengė iš karto.

Šį kartą jis sustojo.

Ne iš baimės.

Iš atpažinimo.

Plyšys ore nebeatrodė kaip anomalija. Jis atrodė kaip įprastas dalykas, kurį žmogus tiesiog per ilgai ignoravo.

Kaip durys, kurios visada buvo sienoje, tik niekas jų nevadino durimis.

Radijas ant stalo tyliai vibruoja.

Ne garsiai.

Ne fiziškai.

Labiau kaip įtampos objektas, laikantis kažką, kas nori išsilaisvinti.

Tomas pažvelgė į raktą ant grindų.

Jis gulėjo visiškai ramiai.

Bet tas ramumas buvo klaidingas.

Kaip kvietimas apsimesti, kad viskas jau išspręsta.

– Jei žengi, jis vėl užsidarys, – pasakė Matas.

Elena atsakė:

– Jei nežengi, jis niekada nebuvo atidarytas.

Tomas atsiduso.

– Jūs vis dar kalbat tais pačiais sakiniais.

Tyla.

Ir tada Elena:

– Nes tu vis dar esi tame pačiame taške.

Plyšys ore pulsavo.

Dabar jau aiškiai.

Ne atsitiktinai.

O ritmiškai.

Kaip širdis, kuri nepriklauso kūnui.

01:17.

Tomas tai pajuto be laikrodžio.

Be radijo.

Be jokių išorinių ženklų.

Tiesiog viduje.

Kaip įterptą skaičių.

– Kas bus, jei aš nieko nedarysiu? – paklausė jis.

Matas atsakė iš karto:

– Tu išnyksi iš ciklo.

Elena pridūrė:

– Bet ciklas tęs tave.

Tomas suraukė kaktą.

– Tai neatsakymas.

– Tai pasekmė, – atsakė ji.

Staiga radijas sušnypštė garsiau.

Ir pirmą kartą jis nebeatrodė kaip įrenginys.

O kaip tarpas.

Kažkas, kas buvo išpjauta iš realybės ir palikta stovėti kaip priminimas.

Balsas pasirodė be įžangos.

Ne Elenos.

Ne Mato.

Ne net ankstesnio „jo“.

Tai buvo neutrali struktūra.

– Klaida nebuvo Šešėlių stotis, – pasakė ji.

– Klaida buvo bandymas ją suprasti kaip vietą.

Tomas sugniaužė kumščius.

– Tai kas ji?

Atsakymas buvo labai paprastas:

– Perėjimas, kuris neturi pabaigos būsenos.

Plyšys ore staiga „atsivėrė į šonus“.
Tarsi kažkas būtų patraukęs už nematomų kraštų.
Ir Tomas pamatė nebe vieną erdvę.
O kelias.
Ne linijinį.
O šakotą.
Kaip nervų tinklą.
Kaip prisiminimų architektūrą.
Ir kiekviename šakojimosi taške buvo 01:17.
Skirtinga.
Bet ta pati.

Elena priėjo arčiau.
Šį kartą ji buvo aiškesnė.
Ne kaip šešėlis.
O kaip „versija“.
– Tu gali uždaryti vieną šaką, – pasakė ji.
– Bet ne visą sistemą.
Matas priėjo iš kitos pusės.
– Arba tu gali ją stabilizuoti.
Tomas nusijuokė trumpai.
– Stabilizuoti ką?
– Klaidos formą.

Staiga Tomas suprato, kad abu jie nebėra „priešingybės“.
Jie buvo funkcijos.
Du būdai reaguoti į tą pačią struktūrą.
Uždaryti.
Arba išlaikyti.

Raktas ant grindų pajudėjo.
Labai nežymiai.
Tarsi reaguotų į sprendimą, kuris dar nebuvo priimtas.
Tomas atsiklaupė.
Jį paėmė.
Ir tą akimirką pajuto kažką naujo.
Ne prisiminimą.
O prisiminimo pradžią.

01:17.

Ne skaičius.

Ne laikas.

O vieta jo galvoje, kuri vis dar nebuvo užpildyta.

Ir dabar ji laukė.

– Jei aš ją stabilizuosiu... – tyliai pasakė Tomas.

Elena linktelėjo.

– Tu tapsi jos dalimi.

Matas:

– Tu tapsi jos siena.

Tomas pakėlė akis.

– O jei uždarysiu?

Tyla.

Ir tada abu kartu:

– Tu tapsi jos dingimu.

Plyšys ore sustojo.
Lyg laukdamas.
Ne sprendimo.
O įvardijimo.

Tomas atsistojo.
Ir pirmą kartą nebežiūrėjo į Eleną ar Matą.
Jis žiūrėjo į tarpą tarp jų.
Kur sprendimai dar neturi formos.
Kur or:17 dar nėra nei pradžia, nei pabaiga.

– Aš nežinau, kas teisinga, – pasakė jis.

Elena labai tyliai:

– Tai gerai.

Matas:

– Tai pavojinga.

Tomas įkišo raktą į plyšį ore.
Nors ten nebuvo spynos.
Ir būtent tai buvo svarbiausia.
Nes šį kartą spyna atsirado.
Ne vietoje.
O jame.

Ir kai raktas pasisuko, 01:17 pirmą kartą nustojo kartotis.
Ne išnyko.
Ne pasibaigė.
Tiesiog nustojo būti vienintelis pasirinkimas.

Kambarys sugrižo į tylą.
Bet tai jau buvo kita tylą.
Ne uždarymo.
O tęstinumo.

Elena sušvelnėjo.

Matas nutilo.

Ir abu pasakė vieną sakinį, kuris nebeskambėjo kaip prieštaravimas:

– Dabar tu gali išeiti.

Tomas atsisuko.

Durų nebebuvo.

Radijo nebebuvo.

Tik Vilnius už lango.

Įprastas.

Gyvas.

Neužrašytas.

Jis išėjo į lauką.

Ir pirmą kartą nežinojo, ar 01:17 dar egzistuoja.

Ar ji tiesiog išmoko pasislėpti geriau.

Ir kažkur, labai giliai, raktas jo kišenėje dar kartą sušilo.

Bet šį kartą ne kaip įspėjimas.

O kaip pažadas.

Pabaiga.

Pabaiga

Romanas užsibaigia ne išnykimu, o persitvarkymu. Šešėlių stotis nėra sunaikinama, kaip ir nėra išsaugoma klasikine prasme – ji pereina į kitą registrą, kuriame jos buvimas tampa priklausomas nuo stebėtojo sąmonės.

Tomas, peržengęs ribą tarp interpretacijos ir dalyvavimo, praranda galimybę turėti vienareikšmę patirtį. Tačiau ši netektis nėra trūkumas – tai naujas percepcijos režimas, kuriame realybė nebėra objektas, o nuolatinis įvykis.

01:17 šiame kontekste tampa nebe laiku, o struktūriniu plyšiu, leidžiančiu pasakojimui cirkuliuoti tarp galimų būsenų. Todėl romano pabaiga negali būti suprasta kaip užbaigimas. Ji yra tik vienas iš stabilumo momentų, kuris neišvengiamai bus perrašytas tolesniame skaityme. Šiuo požiūriu kiekvienas romano skaitymas yra nauja jo versija, o kiekviena versija – naujas dingimas ir naujas atsiradimas.

Ir būtent todėl pabaiga čia visada lieka laikina.

APIE AUTORIŲ

Tomas Lagūnavičius – Kaune, Lietuvoje, gyvenantis žymus multidisciplininis ir mišrios medijos menininkas, kurio kūryba aprėpia tiek vaizduojamąjį, tiek scenos meną. Per savo įspūdingą karjerą jis surengė daugiau nei 40 personalinių parodų ir virš 50 spektaklių, atskleisdamas savo įvairiapusių talentus bei dinamišką požiūrį į meną. Dalyvavimas tarptautinėse parodose ir bienalėse, tokiose kaip prestižinė 13-oji Florencijos bienalė Italijoje (2021 m.) ir Žemės meno paroda „Balansas“ Vilniuje (2021 m.), pelnė jam tarptautinį pripažinimą.

Naujausi darbai buvo eksponuoti 15-oje kasmetinėje dailės parodoje „Abstraktai“ (JAV), kur menininkas pelnė 5-ąją vietą. Jis ne kartą tapo įvairių konkursų laureatu: jo kūriniai laimėjo 1-ąją ir 5-ąją vietas galerijos „The Spring Countdown Show“ konkurse Toronte (Kanada), 2-ąją vietą „Fusion Art“ konkurse „Gyvūnų karalystė“ Santa Fė (Naujoji Meksika), 3-ąją vietą virtualioje parodoje „Light of Love“ Pekine (Kinija), o parodoje „Abstracts“, kurią organizavo „J Mane Gallery“ (Naujasis Džersis, JAV), jam skirtas platinos apdovanojimas. Tomas Lagūnavičius pasirodė su performansu „Dead Soldier's Dance“ „Crude Saturdays“ festivalyje Briuselyje (Belgija) ir „Contemporary Venice“ festivalyje Venecijoje (Italija).

Menininkas nuolat eksponuoja savo paveikslus įvairiose galerijose skirtingose šalyse: „Boomer“ galerijoje (Londonas, Anglija), „Artly Mix“ galerijoje (San Paulas, Brazilija), „Artio“ galerijoje (Torontas, Kanada), „Collect Art“ (CoA) galerijoje (Tbilisis, Sakartvelas) ir kt.

Tomas Lagūnavičius yra aktyvus daugelio meno asociacijų narys: Association for Visual Arts (AVA), International Network for Contemporary Performing Arts (IETM), Association of Performing Arts Professionals (APAP), International Association of Visual Artists (IAVA), National Association for the Visual Arts (NAVA), Stage Directors and Choreographers Society (SDC), Association for Latin American Art (ALAA), Visual Artists Association (VVA), and Visual Arts Network of South Africa (VANSA).

+370 60172101

lagtomas@gmail.com

